

Rapport fra forvaltningsrevisjon - Åfjord Utvikling AS

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Åfjord kommune

Møtedato

28.08.2023

Saknr

25/23

Saksbehandler Karoline Lorentzen**Arkivkode** FE-217, TI-&58**Arkivsaknr** 22/236 - 8**Forslag til vedtak**

Kontrollutvalget tar rapporten til orientering og legger den frem for kommunestyret med følgende innstilling:

1. Kommunestyret tar rapporten til orientering.
2. Kommunestyret ber om at kommunens eierrepresentant fremmer følgende forslag for generalforsamlingen i Åfjord Utvikling AS:
 - a. Styret i Åfjord Utvikling AS må sørge for at selskapets finansiering er innenfor lovlige rammer
 - b. Styret i Åfjord Utvikling AS bes sørge for at oppdrag avtales fastes.
 - c. Styret bør få tilsendt økonomirapporteringen fra selskapet samtidig med møteinnkallingen.
 - d. Saksutredningen bør gjøres i portalen for digital saksbehandling, for å sikre god, effektiv og etterprøvable saksbehandling.
3. Kommunestyret ber rådmannen skaffe en setterrådmann som kan:
 - a. Utrede om kommunens finansiering til Åfjord Utvikling AS er i tråd med statstøtteregulverket.
 - b. Ta initiativ til å få på plass en oppdragsavtale mellom kommunen og Åfjord Utvikling AS, som blant annet beskriver hvordan saksbehandlingen til næringsfondet skal skje.
4. Kommunestyret ber setterrådmannen rapportere skriftlig til kontrollutvalget om oppfølgingen av punkt 3) a og b innen 31.03.2024.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget i Åfjord kommune bestilte forvaltningsrevisjon av Åfjord Utvikling AS den 07.11.2022, sak 46/33. Prosjektplanen ble behandlet og godkjent i møte 13.02.2023, sak 02/23.

Åfjord kommune eier 51 % av Åfjord Utvikling AS. Selskapet er opprettet for å bidra til vekst og utvikling i Åfjord.

Sekretariatet mottok endelig rapport fra revisor den 14.08.2023. En foreløpig rapport hadde da vært sendt på høring til selskapets ledelse. Høringsvaret, som er vedlagt rapporten, medførte endringer slik at en ny versjon ble sendt på høring før endelig rapport ble ferdigstilt. Endringene fremgår av kapittel 1.4 i rapporten.

Følgende problemstillinger ligger til grunn for rapporten:

1. Hvilke resultater fra næringsutviklingsarbeidet kan Åfjord Utvikling AS vise til?
2. Har Åfjord Utvikling AS tilfredsstillende system og rutiner for kostnadseffektiv drift og økonomistyring?
3. Har Åfjord Utvikling AS en økonomisk bærekraftig forretningsmodell?
4. Forvalter Åfjord Utvikling AS rollen som saksbehandler for næringsfondet i henhold til lover og avtaler?
5. Oppfyller Åfjord utvikling AS sine forpliktelser i henhold til avtalen med Åfjord kommune?

Forvaltningsrevisjonen er basert på intervjuer og skriftlig dokumentasjon. Om dette skriver

revisor at begge kildene har vært begrenset og at datatilfanget ikke har vært spesielt stort. Revisor vurderer likevel at dataene som er lagt til grunn er tilstrekkelige for vurderingene.

Revisors funn

1) Hvilke resultater fra næringsutviklingsarbeidet kan Åfjord Utvikling AS vise til?

Under denne problemstillingen viser revisor i rapporten til at dette er en beskrivende problemstilling som det i utgangspunktet ikke kan konkluderes på. Rapporten viser imidlertid en oversikt over hvilke prosjekter Åfjord Utvikling AS har arbeidet med i perioden 2019 - 2022 som beskriver hvilken rolle selskapet har hatt i de ulike prosjektene.

2) Har Åfjord Utvikling AS tilfredsstillende system og rutiner for kostnadseffektiv drift og økonomistyring?

Revisor konkluderer med at Åfjord Utvikling AS har et tilfredsstillende system for oppfølging av selskapets økonomi gjennom at det utarbeides budsjett og jevnlig rapporteres på økonomi. Revisor viser videre til at daglig leder rapporterer på økonomi til styret i henhold til kravene i aksjeloven om rapportering hvert tertial.

I rapporten påpekes det imidlertid fra revisors side at innkallingene til styremøtene i noen tilfeller kun viser til en onlineversjon av en økonomirapport som ikke er klar før selve styremøtet. Dette gjør at styret ikke har mulighet til å sette seg godt inn i saken i forkant. Den manglende muligheten til å forberede seg, kan føre til en mindre grundig styrebehandling og reduserer styrets muligheter til å stille gode, forberedte spørsmål til den økonomiske statusen.

3) Har Åfjord Utvikling AS en økonomisk bærekraftig forretningsmodell?

Revisor konkluderer med at Åfjord Utvikling AS har utfordringer med å ha en økonomisk bærekraftig drift. Det vises blant annet til at store deler av inntektene er tilskudd fra Åfjord kommune som besluttes årlig i kommunestyret, og størrelsen på tilskuddet vil derfor være usikkert fra år til år. Revisor skriver videre at rammene for tilskuddet fra kommunen overgår rammene for bagatellmessig støtte og det kan derfor stilles spørsmål med lovligheten av tilskuddet.

Det er også en utfordring at selskapet har en kommersiell virksomhet sammen med driften som er basert på offentlig tilskudd, fordi det kan oppstå subsidiering av den kommersielle virksomheten. Det er også en risiko for selskapet at førstelinjetjenesten ikke er dokumentert som en offentlig anskaffelse.

4) Forvalter Åfjord Utvikling AS rollen som saksbehandler for næringsfondet i henhold til lover og avtaler?

Revisor konkluderer med at det ikke er dokumentert at Åfjord Utvikling AS behandler søknader til næringsfondet i henhold til retningslinjene for næringsfondet som ble vedtatt i kommunestyret i 2011. Revisor peker også på at saksbehandlingssystemet i www.regionalforvaltning.no med blant annet vurderinger av regelverket om offentlig støtte, ikke er benyttet.

5) Oppfyller Åfjord utvikling AS sine forpliktelser i henhold til avtalen med Åfjord kommune?

I den siste problemstillingen konkluderer revisor med at det ikke foreligger noen avtale mellom kommunen og Åfjord Utvikling AS, og at det således ikke er avtalefestet noen forpliktelser for selskapet. Åfjord Utvikling AS er begunstiget i aksjonæravtalen mellom kommunen og Åfjord Sparebank (nå Trøndelag Sparebank). Rettsvirkningen av denne avtalen er imidlertid uklar etter at Åfjord Sparebank sa den opp i 2020. Kommunen har i praksis tatt over Åfjord Sparebank sine forpliktelser.

Revisors anbefalinger

På bakgrunn av vurderinger og konklusjoner har revisor kommet med følgende anbefalinger:

- Åfjord Utvikling AS må sørge for at selskapets finansiering er innenfor lovlige rammer
- Åfjord Utvikling AS bør sørge for at oppdrag avtalefestes

- Styret bør få tilsendt økonomirapporteringen fra selskapet sammen med innkallingen, slik at styret har mulighet til å sette seg inn i økonomien i forkant av styremøtet.
- Når portalen www.regionalforvaltning.no brukes bør også saksbehandlingen skje i portalen for å sikre god, effektiv og etterprøvbar saksbehandling.
- Åfjord Utvikling AS bør etterspørre vedtekter for næringsfondet som grunnlag for den saksbehandlingen de skal gjøre.

Forvaltningsrevisor Margete Haugum vil presentere rapporten for kontrollutvalget i møtet og vil samtidig kunne svare på spørsmål fra utvalget.

Vurdering og konklusjon

Rapporten svarer ut problemstillingene, og konklusjonene ser ut til å være tilstrekkelig dokumentert.

Når det gjelder problemstillingen om Åfjord Utvikling har en bærekraftig forretningsmodell har revisor gjort flere interessante funn som kan tyde på det motsatte. Dette gjelder for det første finansieringen av selskapet fra Åfjord kommune. Revisor peker blant annet på at selskapet driver en kommersiell virksomhet med utleie av lokaler, samtidig som over halvparten av selskapets finansiering er tilskudd fra kommunen. Revisor skriver at selskapet bør sørge for at finansieringen er innenfor lovlige rammer. Etter sekretariatets vurdering kan imidlertid ikke alt ansvaret legges på selskapet. Sekretariatet mener at kommunen som tilskuddsgiver også må sørge for at de tilskuddene de gir er i tråd med statsstøttereguleringen. Rapporten viser også at kommunen kjøper førstelinjetjeneste fra Åfjord Utvikling AS for 400 000 kr årlig, noe som ikke er dokumentert som en offentlig anskaffelse. Sekretariatet mener kommunen bør avklare om dette tjenestekjøpet er i tråd med regelverket for offentlige anskaffelser, samt ta en gjennomgang av de generelle rutineene sine for innkjøp av varer og tjenester.

Når det gjelder spørsmålet om selskapet forvalter rollen som saksbehandler for næringsfondet i henhold til lover og avtaler viser rapporten at dette heller ikke er tilfelle, og her bør nok også kommunen være en pådriver for å sørge for at dette kommer på plass. Rapporten har vist at det i dag ikke foreligger en avtale mellom kommunen og selskapet. Sekretariatet mener dette er viktig at kommer på plass for at kommunen i større grad skal kunne følge opp om selskapet leverer i henhold til forventningene. Revisor anbefaler at selskapet sørger for at dette kommer på plass, men også her mener sekretariatet at også kommunen bør ta en aktiv rolle i å få dette på plass.

En utfordring i denne saken, som ikke er nevnt i rapporten, er at Åfjord kommunes rådmann sitter som styremedlem i selskapet. Normalt er det rådmannen som får ansvaret for å utføre kommunestyrets vedtak. I dette tilfellet er imidlertid dette problematisk i og med at rådmannen i kraft av sin rolle som styremedlem vil være inhabil til å utrede alle saker som omhandler selskapet jf. forvaltningsloven § 6 første ledd bokstav e. Avgjørelse i saken kan heller ikke treffes av en underordnet tjenestemann, jf. fvl. § 6 tredje ledd. Dersom kommunestyret ønsker at rapporten skal følges opp administrativt, bør det således oppnevnes en setteadministrasjon. Alternativt kan rådmannen tre ut av styrevervet. I forslaget til vedtak har sekretariatet lagt til grunn at rådmannen fortsetter i styret.

Kontrollutvalgets sekretariat anbefaler kontrollutvalget å oversende rapporten til kommunestyret med forslag om at eierrepresentanten følger opp revisors anbefalinger i generalforsamlingen, i tillegg at det oppnevnes en setterådmann som kan se foreta den administrative oppfølgingen av rapporten.